

POST AETATEM NOSTRAM,
DE JOSEPH BRODSKY

Traducció d'Arnau Barios

A Andrei Iàkovlevitx Serguéiev

I

«L'imperi és un país per a idiotes.»
El pas s'ha interromput per l'arribada
del Nostre Emperador. La gernació
empenta els legionaris, càntics, crits;
però no s'obre el palanquí. L'objecte
d'amor no vol ser objecte de curiosos.

Darrere del palau, en un cafè,
un grec errant i un esguerrat barbut
juguen al dòmino. A les estovalles
s'estenen deixes de la llum de fora
i amb calma, amb un ressò de crits joiosos
es mouen les cortines. Perd el grec
i compta dracmes. L'altre, el vencedor,
demana un ou bullit i un xic de sal.

A l'ample dormitori, el vell rendista
conta a l'hetera jove com ha vist
l'Emperador en persona. No se'l creu,
l'hetera, i rialleja. Són aquests
els seus preliminars als jocs d'amor.

II

El palau

Un sàtir i una nimfa, cisellats
en marbre, miren dins l'estany, que té
pètals de rosa estesos per damunt.

Sense calçar, el mateix Governador
li infla la cara al reietó local
pels tres coloms cremats dintre la pasta
(quan han sortit volant de l'empanada,
a l'acte han caigut morts sobre la taula).
Li ha desgraciat la festa, la carrera.

El reietó, en silenci, es torç pel terra
sentint la força del Governador,
del seu genoll fibrós. L'olor de roses
emboira les parets. Indiferents,
els servidors s'ho miren com estàtues.
Per llis que sigui un roc, no reflecteix.

Sota la lluna vacil·lant del nord,
el grec errant i un gat, ben arrupits
vora la xemeneia dels fogons,
veuen que dos esclaus treuen el cos
del cuiner envolt en una tela basta
i baixen cap al riu a poc a poc.
La grava cruix.

L'home de la teulada
intenta contenir el morro del gat.

III

A aquest barber, l'ha abandonat un noi.
Es mira, impàvid, al mirall: segur
que el deu trobar a faltar, oblidant del tot
el cap ensabonat d'un client seu.
«Probablement el noi no tornarà.»
I, mentrestant, el seu client dormita
amb placidesa i té somnis ben grecs
amb déus, amb citaristes, amb combats
dins de gimnasos on la flaire intensa
de la suor pessigolleja el nas.

Baixant del sostre en cercles, una mosca
para en la galta blanca, ensabonada,
de l'adormit. Es colga entre l'escuma
com entre neus d'Armènia aquells peltastes
infortunats de Xenofont, avança
lenta, reptant per fosses, pics, congostos,
envers el cim, voltant la boca oberta,
i sap pujar fins a l'extrem del nas.
El grec obre el seu ull enorme, negre;
la mosca xiscla de l'espant i marxa.

IV

Nit seca de després d'un jorn de festa.
L'ensinya sembla un morro de cavall,
mossegant aire. El laberint desèrtic
de carrerons és ple de llum de lluna:
el monstre deu dormir profundament.

Com més lluny del palau, hi ha menys estàtues,
menys tolls. Cap modelatge a les façanes.
I si les portes donen al balcó,
estan tancades. El repòs nocturn
aquí també depèn de les parets.
Les pròpies passes sonen molt funestes
i, alhora, desvalgudes; ja s'amara
l'aire d'olor de peix: els edificis
s'acaben.

El camí lunar, però,
corre endavant. Una falua negra
el creua igual com ho faria un gat,
i es fon en la tenebra, fent senyals
que anar endavant, de fet, no val la pena.

V

En una epístola enganxada arreu,
per tota la ciutat, *Als poderosos*,
un citarista il·lustre, il·lustre aquí,
bull de furor i repta amb gosadia:
eliminar l'Emperador (i al vers
següent:) de la moneda més menuda.

La massa gesticula. Jovenets,
ancians amb cabells blancs, adults i heteres
que sàpiguen de lletra, tots proclamen
al mateix temps que «això abans no passava»,
sense concretar mai, però, què és
«això»:

si valentia o servilisme.

La poesia, així, consistiria
en una manca de confins precisos.

És increïble, el blau de l'horitzó.
Remor d'onatge. Un home nu, estirat
igual que un llangardaix al mes de març
damunt d'un pedruscall calent i sec,
trenca una ametlla que ha robat. Enllà,
volen banyar-se, sembla, dos esclaus
que van engrillonats l'un junt amb l'altre
i entre ells es desvesteixen els parracs,
rient.

És increïble, la calor,
i el grec baixa lliscant del pedruscall,
portant els ulls en blanc, com dues dracmes
d'argent on hi ha estampats els Dioscurs.

VI

Esplèndida, l'acústica! Ja es nota
que s'ha podrit disset anyets a Lemnos,
el constructor. L'acústica és esplèndida.

I fa bon dia, a més. La multitud,
vessada a dins la forma de l'estadi,
amb la respiració glaçada, escolta

les paraulotes que, sobre l'arena,
els lluitadors es diuen l'un a l'altre,
per així, encesos, aferrar l'espasa.

La pugna no pretén l'assassinat
sinó una mort amb rectitud i lògica.
Les lleis del drama passen a l'esport.

L'acústica és esplèndida. Tan sols
hi ha homes, a les grades. El sol daura
els esbullats leons allà, a la llotja.
És una orella enorme tot l'estadi.

—Carronya! —Tu, carronya! —Mitja merda!—
I aquí el Governador, amb la fesomia
d'una mamella corrompuda, riu.

VII

La Torre

Migdia refrescat.

Perdent-se en algun lloc entre les bromes,
la torre de la vila té una agulla
de ferro que funciona al mateix temps
de parallamps, de far i de gran asta
on s'hissa la bandera nacional.
A dins mateix s'hi ubica la presó.

Un cop van calcular que, normalment,
(en temps dels sàtrapes, dels faraons,
dels musulmans o d'èpoques cristianes)
s'empresonava, es condemnava a mort
un sis per cent de població, en total.
És per aquest motiu que, fa cent anys,
l'avi del cèsar d'ara va idear
un canvi en la justícia. Cancel·lant
l'atroç costum de la pena de mort,
amb una llei per l'ocasió, aquell sis
va reduir-lo a un dos per cent, que, és clar,
s'havia de passar tota la vida
tancat a la presó. No interessava
si cometies algun crim o no,
la llei, al capdavant, feia d'impost.
És just llavors que van bastir la Torre.

Esclat engegador d'acer cromat.
Al pis quaranta-tres, un rabadà
passa a través d'un ull de bou la cara
i envia cap avall el seu somriure
al gos que l'ha vingut a visitar.

VIII

La font, amb forma de dofí que neda
per alta mar, està del tot eixuta.
S'entén perfectament: un peix de pedra
se'n pot sortir sense ni gota d'aigua
i a l'aigua no li cal cap peix de pedra.

Així ho ha decidit una sentència
d'un tribunal famós per l'eixutor.

La blanca columnata del palau
acull, als esglaons de marbre, un grup
de capitostos bruns, vestits amb roba
atrocinada. Esperen la sortida
del reietó com, a les estovalles,
un pom de flors espera un gerro d'aigua.

El reietó apareix. Els capitostos
s'aixequen, piquen amb les llances. Riures,
petons, s'abracen. Es contorba un xic,
el reietó; la pell morena, amb tot,
té un avantatge: els blaus no es veuen tant.

El grec errant crida un vailet que vingui.
—Saps de què xerren, tots aquests? —Aquests?
—Ahà.— Li donen gràcies. —I per què?—
El nen aixeca la mirada, clara:
—Perquè ha tret noves lleis contra els captaires.—

IX

Jardí de feres

El públic se separa del lleó
amb una reixa que, en ferro colat,
reproduceix el caos de la jungla.

Molsa. Rosada de metall en gotes.
Una liana es trenca sobre un lotus.

Aquí s'imita la naturalesa
amb un amor que pot sentir només
algú a qui no li és pas igual on perdre's:
si enmig de l'espessor dels arbres o
en un desert.

X

L'Emperador

L'atleta-legionari, amb un arnès
brillant, fa guàrdia vora d'una porta,
per sota de la qual ve un soroll d'aigua.
Mira per la finestra, cap avall,
dones que passen i, com que fa estona
que s'està aquí plantat, comença a creure
que no caminen diferents bellesaes,
per baix, sinó que és sempre la mateixa.

La gran M majúscula i daurada,³⁹
que adorna per la part d'enfront la porta,
és molt petita si la comparem
amb l'M enorme i roja de l'esforç
que hi ha a l'altre costat, on, ajupida
damunt de l'aigua que flueix, contempla
molt detalladament el seu reflex.

L'aigua corrent, comptat i debatut,
no és pitjor en res als escultors que inunden
el regne amb el mateix representat.

El corrent, límpid, xipolleja. Gran
i capgirat, el volcagà Vesuvi,⁴⁰
penjant-hi a sobre, atarda l'erupció.

Avui, en general, tot va restret.

L'imperi és un trirrem dins d'un canal

39 Lletres que comparteixen els alfabetos ciríl·lic i llatí i que de vegades fa d'indicador dels lavabos masculins, ja que és la inicial de *mushini*, 'homes' (N. del T.).

40 En rus, *Vezuvi*. Joc de paraules que barreja *Vesuvi* amb el vulgarisme *vezvat'*, 'cagar' (N. del T.).

que és massa just i estret per a un trirrem.
Els remadors colpegen contra el sec
i fan forats les pedres a la nau.
No podem dir: estem empantanegats!
Hi ha moviment, el moviment prou hi és;
nosaltres avancem, amb tot. Ningú
mai no ens atrapa. Però, ai!, que lluny
que som de la passada rapidesa!
Com no sospirarem per aquells temps
quan tot anava tan fluent.

Fluent.

XI

S'apaga el llum de ganxo, el cremallot
fumeja en la tenebra. Un rajolí
primet s'eleva al sostre, que és tan blanc
que, en un primer moment, en la foscor,
accepta qualsevol forma de llum.
Si convé, sutge.

Rere la finestra,
al descuidat jardí, brogeix un xàfec
asiàtic, greu. El seny, però, és eixut.
Eixut fins a tal punt que, quan l'arrapa
el flamareig esmorteït i fred
d'una abraçada, més veloç s'encén
que no un full de paper o que esca vella.

Però no veu cap foguerada, el sostre.

Sense deixar darrere seu cap rastre
de sutge ni de cendra, l'home marxa
cap a la tanca, en la foscúria humida.
Però la veu de plata del siboc
li mana de tornar.

Bo i obeint,
torna sota la pluja, entra a la cuina
i, deslligant-se el cinturó, fa caure
sobre la taula de metall les dracmes
que li quedaven. Surt.
L'ocell no canta.

XII

Resolt que creuaria la frontera,
el grec va carregar un sac gros, després
va caçar dotze gats (ben negres tots)
als carrerons que hi ha vora el mercat
i, traginant miols i esgarrapades,
de nit, va arribar al bosc de la frontera.

La lluna resplendia com ho fa
al juliol. Els gossos vigilants,
evidentment, omplien el congost
amb uns lladrucs de pena. Els gats, al sac,
no esvalotaven, gairebé callats.
I el grec va dir en veu baixa: —Bona sort.

No em deixis, Atenea. Tira, passa
al meu davant— i va afegir, en silenci:
«Aquí, en aquesta part de la frontera
hi deixaré només sis gats, i prou.»
Els gossos no s'emparren dalt dels pins.
Pel que fa als guàrdies, són supersticiosos.

Tot va sortir de la millor manera.
Gats, gossos, lluna, pins, superstició-
el mecanisme va funcionar bé.
Es va enfilegar carena amunt, però
quan ja tenia un peu en l'altre estat
es va adonar del que es deixava perdre:

de sobte es va girar i va veure el mar.

Era en la llunyania, al fons de tot.
A diferència de les bèsties, l'home
pot escapar de tot allò que estima
(sols per diferenciar-se de les bèsties).
Però, com la saliva el gos, traeixen
la seva condició animal les llàgrimes:

«Oh, Tàlassa!»

En aquest món pervers,
però, no et pots plantar en una carena
tant temps sota la lluna, a menys que vulguis
tornar-te blanc de tir. Alçant el sac,
amb compte descendia, terra endins;
i es va llevar, per a trobar-se'l, un
serrat d'avets en lloc d'un horitzó.

1970

Notes de l'autor

Dioscurs — Càstor i Pòl·lux. En la mitologia grega, símbol d'amistat irrompible. La seva figura es posava en les monedes gregues. Els grecs del període clàssic trobaven blasfem estampar efigies de governants; es representaven només déus o els seus símbols o també personatges mitològics.

Lemnos — Illa del mar Egeu que servia i serveix de lloc de bandejament.

Nota del traductor

Arnau Barios

Brodsky escriu *Post aetatem nostram* dos anys abans que creui la frontera per sempre.

El grec deixa enrere la presència inabastable i canviant de l'aigua (de Petersburg?), que ha travessat tot el poema, i avança envers un cristall d'avets, l'espai dels horitzons definits i de les certituds. L'hi empeny, sense cap creixent narratiu, la juxtaposició d'unes escenes al·lucinades, que presencia o no, que l'astoren o l'espanten, però que no van mai amb segones. Durant els anys 60 i 70, a Rússia, es va posar de moda el llenguatge isòpic, que permetia, d'una banda, no contradir el dictamen oficial i, de l'altra, que s'esmunyís alguna forma de subversió per a l'oient *qui habet aures audiendi*. Brodsky s'hi oposava. Així, els versos de la cinquena part («eliminar l'Emperador / de la moneda més menuda») són la paròdia d'un poema real d'Andrei Voznessenski (1933-2010), «Heu de fer fora Lenin dels diners», que comença:

Jo no sé pas com caldria que es fes,
però, companys del Comitè Central,
heu de fer fora Lenin dels diners,
la seva vàlua té un preu massa alt!

Biògraf de Brodsky i poeta ell mateix, Lev Loseff (1937-2009) ho comenta en els termes següents:

La psicologia de la creació isòpica es basa en deixar entrar en el procés creatiu a un tercer —un censor imaginat, un supervisor ideològic que s'està entre l'escriptor i el lector—, i el fet d'esquivar i enganyar aquest supervisor esdevé una tasca estilística. Brodsky, com tota la intel·lectualitat soviètica, coneixia bé el mecanisme de crear un text d'estil intermitent: des d'un angle, correspon a les exigències de la ideologia oficial; des de l'altre, es converteix en una sàtira social. Ell, però, defensava una absoluta autonomia creativa i no podia fer versos pensant que el censor els havia de llegir. Allò que per un altre autor era un joc literari distret i atrevit, per ell era una renúncia a la llibertat interior.⁴¹

El poema sobrepassa, per tant, la crítica al règim concret que el va inspirar i vibra en la seva seducció estètica, la sèrie d'imatges i moviments esbossats, l'humor, les frases entretallades i seques, els encavallaments sovint extrems. Allunyat de qualsevol identificació potinera, el poema, però, no refusa la càrrega política: la figura melancòlica del grec que testimonia la podridura jerarquitzada del poder, la sentència de partida que un imperi és un país, però fet per a imbècils, o aquella torre-presó que es corona amb la bandera, ben enlairada.

L'original és fascinant i no compto que la traducció li faci justícia, si bé, potser amb alguna violència, ha quedat salvat l'aspecte formal (pentàmetre iàmbic sense rima, amb dues excepcions mètriques a VII i IX). Quant a la sil·labificació, en la lluita entre norma i oïda, he tendit a la sinèresi o, dit d'altra manera, al campí qui pugui.

41 Lev LOSEFF. *Iosif Brodski, Opit literaturnoi briografi*, Molodaia Gvardiia, Moscou, 2011, p. 129-130.

Els articles d'aquest número 1 de la revista *Veus baixes*,
publicats al maig de 2013,
amb ISSN 2254-5336,
es publiquen amb llicència Creative Commons:
se n'autoritza la reproducció sempre que se'n citi l'autor,
que sigui sense propòsits comercials
i que no se'n facin elaboracions derivades

